

Naturvernforbundet for Ottadalen og Sel

Trondheim, 03.05.2022

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/3766

Saksbehandler:
Marit Doseth

Vedtak i klagesak om tillatelse til oppføring av vindmølle på Sterringen seter, Finndalen landskapsvernområde

Vi viser til klagen på Nasjonalparkstyret i Reinheimen sitt vedtak 24.09.2021. Klagesaken ble oversendt fra Nasjonalparkstyret i Reinheimen 06.12.2021

Vedtak

Miljødirektoratet opprettholder Nasjonalparkstyret i Reinheimen sitt vedtak.

Mona og Arild Fallingen gis tillatelse til oppføring av vindmølle på Sterringen seter i Finndalen landskapsvernområde.

Vedtaket er fattet etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ og forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Dere kan ikke klage på vedtaket.

Bakgrunn for saken

Mona og Arild Fallingen søkte 10.09.2020 om tillatelse til å oppføre minivindmølle på 1 kw på seter i Finndalen landskapsvernområde. De opplyste at vindmølla skal benyttes til å lade en batteribank og erstatte et fossilt drevet aggregat.

Nasjonalparkstyret for Reinheimen ga 23.11.2020 tillatelse til oppføring av vindmøllen, med hjemmel i verneforskriften for Finndalen landskapsvernområde § 3, pkt. 1.3 bokstav b). Vedtaket ble 20.12.2020 påklaget av Naturvernforbundet i Ottadalen og Sel ved Nelly Karisdatter Einstulen. Nasjonalparkstyret tok ikke klagen til følge og saken ble sendt til Miljødirektoratet for klagebehandling.

Vi opphevet styrets vedtak i klageavgjørelse 01.07.2021 og sendte saken tilbake til styret for ny behandling. Vi mente verneforskriften § 3, pkt. 1.3 bokstav b) etter sin ordlyd ikke omfattet vindmøller.

Nasjonalparkstyret for Reinheimen behandlet saken på nytt og ga den 24.09.2021 tillatelse til oppføring av vindmøllen med hjemmel i den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ. En rekke vilkår ble satt for tillatelsen, blant annet om størrelse, plassering, farge mm.

Klagers argumenter

Naturvernforbundet opprettholdt i e-post 11.10.2021 sin klage av 20.12.2020.

Naturvernforbundet hevder i klagen at de antar at det økte energibehovet skyldes etablering av seterturisme, og mener at fjellturisme ikke kan likestilles med landbruksnæring og setring. Naturvernforbundet synes andre energikilder burde ha vært vurdert, for eksempel solcellepanel. Det legges til grunn at et riktig dimensjonert, moderne solcellepanel bør dekke energibehovet på setra.

Naturvernforbundet mener videre at behov for drift og vedlikehold av vindmøllen på vinteren kan medføre behov for motorferdsel.

Finndalen har 32 setre og det antas at flere ønsker å drive utleie. Dette kan medføre at flere ønsker å oppføre vindmøller for å dekke energibehovet. En tillatelse vil derfor kunne skape uheldig presedens. Setrene i dette området ligger høyt i landskapet og vindmøller vil være visuelt skjemmende og bryte med det tradisjonelle seterlandskapet. Naturvernforbundet er derfor ikke enig med Nasjonalparkstyret i at fordelene med å erstatte dieselaggregat med vindmølle, er større enn ulempene. Det vises til betydningen dette vil ha for landskapsbildet og for den samlede belastningen på området.

Merknader til klagen

Mona og Arild Fallingen ble forelagt klagen fra Naturvernforbundet og opplyste i sitt tilsvarende at det allerede er montert et godt fungerende og riktig dimensjonert 3kW solcelleanlegg på setra. Setra ligger imidlertid i skyggesida av dalen. Solsesongen er derfor kort, og vindmølla skal gi energi for å lade batteribanken i mørke perioder. De ønsker å benytte setra mer på vinteren. Vedlikeholdet av vindmølla anses å være uproblematisk.

Det opplyses at behovet for strøm i hovedsak er knyttet til jordbruksmessige årsaker, men også til muligheten for å drive seterturisme i Finndalen.

Dersom det var behov for ytterligere opplysninger eller befarung, sa tiltakshaverne villige til å imøtekomme dette.

Nasjonalparkstyret for Reinheimen sine merknader

Ei aktiv landbruksnæring og beitebruk er ifølge styret viktig for å ivareta det vakre kulturlandskapet og setermiljøet som en del av områdets egenart. Det åpnes for seterturisme som et viktig supplement til landbruks- og beitebruksnæring, og det er også er tatt høyde for det i forvaltningsplanen for Reinheimen, se side 131.

Styret viste videre til Geir Høytomts sårbarhetsvurdering for fuglelivet. Høytomt mener det ikke er grunn til å tro at ei vindmølle plassert mellom seterhusa på setertunet er problematisk for fugl.

Styret mente det er positivt at dieselaggregatet blir erstattet med en fornybar energikilde. Styret mener at foreslått plassering av vindmølla på baksida av seterhusa mot skogen, vil være minst skjemmende for landskapsbildet. I tillegg vil vindmølla bli lakkert mørk grønn.

Styret mener det er liten fare for at en tillatelse vil skape uheldig presedens. Styret har god oversikt over landbruksaktører i Finndalen og de verneområdene de ellers forvalter. Det ble vist til at gitte tillatelse er knyttet til landbruksvirksomhet med husdyr og beitedyr, og ikke bare til fritidsformål, noe som gjør at det ikke skapes en uheldig presedens.

Det legges til grunn at belastningen for verneverdiene er akseptable, da verneverdiene er knyttet til beitenæring og setre med aktivt husdyrhold. Det konkluderes derfor med at plassering av den omsøkte vindmølla ikke vil ha vesentlig negativ virkning på landskapets art eller karakter.

Miljødirektoratets vurderinger

Vi er klageinstans i saken, og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Hva gjelder saken?

Saken gjelder søknad om oppføring av vindmølle på Sterringen seter i Finndalen landskapsvernområde. Naturvernforbundet i Ottadalen og Sel har påklagd nasjonalparkstyret sitt vedtak.

Bildene viser den omsøkte vindmøllen som allerede er oppført på Sterringen seter i Finndalen landskapsvernområde.

Regelverk

Området er regulert av forskrift om verneplan for Reinheimen, vedlegg 6. Vern av Finndalen landskapsvernområde, Vågå og Lom kommuner, Oppland (her omtalt som verneforskriften). Forskriften ble vedtatt ved kgl.res. 24. november 2006.

Formålet med Finndalen landskapsvernområde er å:

"- ta vare på eit eigenarta og vakkert natur- og kulturlandskap, der verdifullt setermiljø, vegetasjon og kulturminne utgjer ein vesentleg del av landskapet sin eigenart.

- ta vare på leveområde og trekkområde for villreinen, og anna biologisk mangfald som pregar landskapet.

- ta vare på geologiske førekomstar og landskapsformer.

- ta vare på vakker og særpreget vassdragsnatur.

Ålmenta skal ha tilgang til naturoppleving gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging."

I landskapsvernområdet er det forbud mot blant annet oppføring, påbygging og ombygging av bygninger eller anlegg og andre faste eller midlertidige innretninger mm., se verneforskriften § 3 punkt 1.1.

Verneforskriften har ingen dispensasjonsbestemmelse som etter sin ordlyd omfatter oppføring av vindmøller. En tillatelse må derfor hjemles i den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 første ledd første alternativ. Etter denne bestemmelsen kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra vernevedtak dersom tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Begge vilkårene må være oppfylt for at det skal kunne gis dispensasjon. Selv om vilkårene for en eventuell dispensasjon er oppfylt, må forvaltningsmyndigheten foreta en selvstendig vurdering av om det kan gis dispensasjon. Det må her foretas en konkret vurdering hvor tiltakshavers behov avveies mot hensynet til verneverdiene.

Av forarbeidene til naturmangfoldloven (Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s 424) fremgår det at bestemmelsen skal tolkes snevert. Bestemmelsen skal ikke anvendes for å utvide den rammen som er trukket opp i vernevedtaket, men være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsees eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

Forvaltningsplanen for Reinheimen har i kapittel 9 et eget kapittel for Finndalen landskapsvernområde. "Reiseliv" omtales i punkt 9.6 og i et eget avsnitt på side 131 sies det litt om tålegrensen: *"Forvaltningsstyresmakta bør arbeide for at reiselivsutviklinga i området blir natur- og kulturbasert med ein profil for formidling av kunnskap og opplevingar knytt til verdiane i området. I forhold til formålet om å bevare kulturlandskapet gjennom aktiv seterdrift, må sal av overnatting, seterprodukt, kurs, utleige m.v. sjåast på som eit positivt element".*

Konkret vurdering

Det er to vilkår som må være oppfylt dersom det skal gis dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ. I dette konkrete tilfellet betyr det at den omsøkte vindmølla

ikke kan være i strid med verneformålet og at den kan heller ikke påvirke verneverdiene nevneverdig.

Verneformålet for Finndalen er blant annet å ivareta et egenartet og vakkert natur- og kulturlandskap der et verdifullt setermiljø, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapet sin egenart.

Vi er enig med Naturvernforbundet i at vindmøllas påvirkning på landskapet må tillegges avgjørende vekt ved vurdering av om det skal gis dispensasjon. Vindmøllas størrelse, utforming og plassering vil derfor være av vesentlig betydning. Det opplyses at seterbebyggelsen i Finndalen ligger høyt i dalsiden hvor inngrep er mer synlige. Omsøkte vindmølle er imidlertid relativt liten og har en rotordiameter mindre enn 1,5 meter og en mastehøgde på 4,5 meter. Det er også stilt vilkår om at den skal males i en mørk grønn farge som gjør den mindre synlig i omgivelsene. Vindmøllen er allerede oppført og bildene av den (overfor) viser en plassering nær eksisterende seterbebyggelse. To av bygningene har et relativt "moderne" utseende med nye tak og ny bordkledning, og vindmøllen fremstår derfor ikke som et fremmedelement i et slikt bygningsmiljø.

Det framgår av naturmangfoldloven § 36 at det i et landskapsvernområde ikke må settes i verk tiltak som alene eller sammen med andre tiltak (vår understrekning) kan endre det vernede landskap eller karakter vesentlig. Det er viktig at man unngår en bit-for-bit-utvikling der områder gradvis nedbygges og den samlede belastningen blir for stor.

Det er 32 setre i Finndalen og flere kan ønske å oppføre vindmøller. Det er derfor relevant å vurdere presedenshensyn, også når det gjelder betydningen for andre verneområder.

Nasjonalparkstyret for Reinheimen opplyser å ha god oversikt over landbruksnæringen og næringsaktører knyttet til landbruket i Finndalen og verneområdene ellers. Tillatelsen er knyttet til næringsvirksomhet med husdyr og beitedyr, og det vil ikke bli gitt tillatelse hytter og setre som kun benyttes til fritidsformål. Tillatelsen er videre gitt for å supplere eksisterende solcelleanlegg og erstatte et dieselaggregat. Ut fra premissene for styrets vedtak og de vurderinger styret har gjort når det gjelder presedens, legger vi til grunn at presedenshensyn ikke bør være avgjørende i denne saken.

På grunnlag av dette er vår konklusjon at en dispensasjon ikke vil stride mot verneformålet eller påvirke verneverdiene nevneverdig. Vilkårene for dispensasjon er oppfylt.

Selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, skal det foretas en skjønnsmessig vurdering av om dispensasjon skal gis. Det må foretas en konkret interesseavveining mellom vindmøllens påvirkning på verneverdier og verneformål, avveid mot søkers behov for tiltaket.

Som det fremgår av forarbeidene, skal dispensasjonsbestemmelsen være en sikkerhetsventil for uforutsette tilfeller eller særlige/spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Muligheten for private til å dekke eget energibehov gjennom bruk av relativt små vindmøller har aktualisert seg de senere år og var ikke en problemstilling som vernemyndighetene tok stilling til da vernet ble vedtatt i 2006. Bestemmelsen kan derfor være aktuell på denne typen tiltak.

Verneformålet legger stor vekt på et egenartet og vakkert natur- og kulturlandskap. Hensynet til landskapet må derfor veie tungt. Vindmøller vil, noe avhengig av størrelse og plassering, ha en visuell effekt på landskapet. Dispensasjonsadgangen for denne typen inngrep må derfor være snever.

Arild Fallingen opplyser på telefon at familien bruker setra hele året. Den mest intensive bruken er om sommeren, hvor setra brukes som bosted for familien. Så lenge det er fremkommelig med bil, brukes setra imidlertid mye og regelmessig. Hovedsesongen for seterturisme opplyses å være sensommer og høst. Behovet for alternativ energi øker fra midten av august, da solcelleanlegget ikke klarer å dekke behovet. Fra februar er solcelleanlegget igjen tilstrekkelig energikilde på setra.

Forvaltningsplanen for Finndalen signaliserer at det skal stimuleres til seterdrift, for eksempel ved salg av overnattingsplasser og utleie. En slik stimulering vil kunne medføre et økt energibehov. Vindmøller kan i enkelte tilfeller være et aktuelt alternativ for å dekke økt energibehov, men dette må vurderes konkret. At vindmøllen i foreliggende tilfelle skal erstatte et dieselaggregat er positivt.

Ved avveiningen av hvorvidt det skal gis dispensasjon eller ikke, må som nevnt tiltakets virkning på verneverdiene og verneformålet være det sentrale. I dette området hvor verneformålet blant annet er bevaring av et egenartet og vakkert natur- og kulturlandskap, der blant annet et verdifullt setermiljø er en vesentlig del av landskapets egenart, er det viktig å legge til rette for beite og husdyrhold for å ivareta verneformålet. Tiltak som bidrar til aktiv seterdrift, må derfor kunne tillates innenfor verneforskriftens rammer.

På bakgrunn av de momentene vi har vurdert overfor stadfester vi den tillatelse som er gitt.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Fossum
seksjonsleder

Marit Doseth
seniorrådgiver

Kopi til:

Nasjonalparkstyret for Reinheimen

Postboks 987

2626

LILLEHAMMER